

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Stelselwijziging SZW

Gerechtvaardigd vertrouwen in certificatie
bij arbeidsomstandigheden

Stelselwijziging SZW

Gerechtvaardigd vertrouwen in certificatie bij
arbeidsomstandigheden

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	5
2. Inleiding	6
3. Het nieuwe stelsel	9
4. Actoren	11
5. Taakverdeling en processen	12
6. De cki als spil in het stelsel	14
7. Controle en toezicht	17
8. Overgangsbeleid en implementatie	19
9. Samenvatting	21
10. Verklarende woordenlijst	22
11. Meer informatie	25
Bijlage:	
Wettelijk verplichte certificaten per beheerstichting	27

1 Voorwoord

Voor een aantal producten, werkzaamheden en systemen die de arbeidsveiligheid in gevaar kunnen brengen, is een certificaat wettelijk verplicht. Bij producten gaat het bijvoorbeeld om liften, hijskranen en drukvaten. Bij werkzaamheden kan gedacht worden aan duikarbeid, werken met explosieven en afsteken van professioneel vuurwerk. Voorbeelden van systemen zijn arbodiensten en asbestinventarisatiebedrijven.

In 2010 wijzigt het stelsel van SZW-certificaten op een aantal onderdelen. Aanleiding voor deze stelselwijziging zijn enkele knelpunten in de praktijk, de behoefte aan een duidelijkere toedeling van taken en verantwoordelijkheden en de wens om voor de verschillende certificaten een aantal minimumeisen vast te leggen.

Certificaten worden afgegeven door certificerings- en keuringsinstellingen (cki's) die daartoe door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) zijn aangewezen. De wettelijke basis voor het stelsel ligt deels in de Arbeidsomstandighedenwet (persoonscertificaten en systeemcertificaten) en deels in de Warenwet (productcertificaten en typecertificaten).

Deze brochure richt zich vooral op cki's en geeft praktische informatie voor cki's om de stelselwijziging SZW met succes door te kunnen voeren. Ook voor andere partijen biedt de brochure nuttige informatie. Achterin de brochure vindt u een verklarende woordenlijst waarin de meest belangrijke begrippen en gangbare afkortingen worden uitgelegd.

Naast deze brochure is er een website over het nieuwe stelsel: <http://home.szw.nl/certificatie>. Hier vindt u aanvullende, actuele informatie over het stelsel, nuttige namen en adressen en de officiële versies van de door SZW vastgestelde certificatieschema's.

2 Inleiding

Certificatie en accreditatie zijn aanvankelijk ontstaan als privaat initiatief, dus zonder bemoeienis van de overheid. Oorspronkelijk was certificatie bedoeld als keurmerk waarmee bedrijven, personen of producten zich in positieve zin kunnen onderscheiden van hun branchegenoten of vakbroeders. Als een bedrijf of persoon of product een certificaat heeft, dan mag je er als consument of gebruiker van uitgaan dat er aan bepaalde kwaliteitseisen is voldaan. Als iets een certificaat heeft, dan wil -en moet- je als consument of gebruiker erop kunnen vertrouwen dat je iets goeds hebt: 'gerechtvaardigd vertrouwen'. Dat is overigens niet hetzelfde als een garantie. Bekende voorbeelden zijn de keurslager, vuilniszakken met een zeker keurmerk en het keurmerk voor elektrische apparaten. Onafhankelijke instellingen of stichtingen geven accreditaties en certificaten af. In het stelsel van SZW zijn dat de Raad voor Accreditatie (RvA) en de cki's. Zij verklaren dat hetgeen zij getoetst hebben 'aan de maat' is. De RvA beoordeelt cki's op hun competenties. Cki's op hun beurt toetsen het product of de deskundige persoon aan criteria die meestal zijn vastgelegd in nationale en internationale normen. Ook de ontwikkeling van deze normen is een overwegend private aangelegenheid.

Er wordt wereldwijd op allerlei terreinen gebruik gemaakt van certificatie en accreditatie. Er zijn veel verschillende soorten nationale en internationale normen, bijvoorbeeld ISO- en NEN-normen. Allerlei organisaties beheren deze normen en passen ze toe. In Nederland is de RvA de organisatie die cki's toetst aan de verschillende normen. Wordt aan de normen voldaan, dan kan de RvA een accreditatie afgeven aan de cki of, in het stelsel van SZW, een (positieve) beoordeling. Waarna de cki op haar beurt bevoegd is om certificaten af te geven.

De Nederlandse overheid en ook bijvoorbeeld de Europese Commissie maken sinds de jaren '90 steeds meer gebruik van certificatie en accreditatie om zaken te regelen. Daarom is op het terrein van arbeidsomstandigheden voor een aantal producten, werkzaamheden en systemen een certificaat wettelijk verplicht. Bijvoorbeeld voor drukapparatuur, hijskranen en de verwijdering van asbest. Er zijn meerdere redenen waarom overheden gebruik zijn gaan maken van het stelsel van certificatie. Certificatie blijkt in de praktijk goed te werken en heeft veel draagvlak, dus ligt het voor de hand om als overheid daarbij aan te sluiten. Ook kan daardoor de expertise uit de markt benut worden; expertise die de overheid zelf niet altijd en op ieder gebied in huis heeft of kan hebben. En certificatie biedt ook mogelijkheden tot maatwerk, waardoor minder gedetailleerde wetgeving nodig is. In Europees verband speelt certificatie en accreditatie een belangrijke rol in het vrije verkeer van goederen, personen en

diensten. Uitgangspunt hierbij is dat een product, persoon of dienst die in een bepaalde lidstaat is gecertificeerd, ook in andere lidstaten moet worden toegelaten.

Wettelijk verplichte arbocertificaten

Er bestaan veel verschillende certificaten. Sommige van die certificaten zijn vrijwillig, andere certificaten zijn wettelijk voorgeschreven. De stelselwijziging SZW en deze brochure behandelen alleen de wettelijk verplichte certificaten waarvoor de minister van SZW verantwoordelijk is. De wettelijke verplichtingen zijn voor een deel gebaseerd op de Arbeidsomstandighedenwet (bijvoorbeeld asbestverwijdering en arbodiensten). Andere certificaten zijn gebaseerd op de Warenwet (bijvoorbeeld liften en bepaalde soorten gevaarlijke machines).

Er zijn drie soorten certificaten

1. Productcertificaten

Er zijn twee versies:

- a. **Nieuwbouwfase.** Hierbij gaat het om het op de markt brengen van (nieuwe) producten. Bijvoorbeeld machines en persoonlijke beschermingsmiddelen. Cki's die hierop een certificaat afgeven, kunnen, indien zij voldoen aan de betreffende Europese productrichtlijnen, door de lidstaat worden aangemeld en zijn dan zogenaamde Notified Bodies (NoBo's).
- b. **Gebruiksfase.** Arbeidsmiddelen zoals liften of hijskranen, moeten in Nederland periodiek worden gekeurd. Het is de verantwoordelijkheid van de eigenaar van het product om ervoor te zorgen dat hij beschikt over een geldig certificaat en het betreffende product tijdig bij de cki aanbiedt voor inspectie of periodieke keuring. Deze certificaten worden ook wel inspectiecertificaten genoemd.

2. Persooncertificaten

Bepaalde werkzaamheden mogen alleen worden uitgevoerd door personen die over een geldig certificaat beschikken. Bijvoorbeeld kraanmachinisten en (hogere) veiligheidskundigen of (beroeps)duikers.

3. Systeemcertificaten

Hier gaat het om de certificatie van (management)systemen. Voorbeelden zijn het certificaat arbodienst en het certificaat voor asbestverwijderingsbedrijven.

In de bijlage is een schema opgenomen met de werkvelden waarvoor een certificaat wettelijk verplicht is, ingedeeld naar beheerstichting. In beginsel kent ieder werkveld een schema voor aanwijzing en toezicht (de criteria op basis waarvan de minister van SZW cki's aanwijst) en een werkveldspecifiek certificatieschema (op basis waarvan de cki producten, personen of systemen certificeert). Deze brochure gaat alleen over certificaten die een relatie hebben met arbeidsveiligheid en -gezondheid en die vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van SZW. Er zijn enkele werkvelden die een bijzondere positie innemen. Bijvoorbeeld omdat ze te klein zijn om door een beheerstichting rendabel onderhouden te kunnen worden of omdat Europese regels geen ruimte bieden voor eigen invulling.

Relatie met Europese richtlijnen

Ook in Europees verband speelt accreditatie en certificatie een belangrijke rol. De eisen die worden gesteld aan de nieuwbouw van producten, zijn Europese geharmoniseerde eisen. Deze zijn in Nederland vastgelegd in de verschillende warenwetbesluiten. Een cki die door een lidstaat is aangewezen voor certificatie van producten die onder de Europese productrichtlijnen vallen, mag ook aan een fabrikant of diens wettelijk vertegenwoordiger in de Europese Unie certificaten afgeven. Hiertoe moet de cki door de lidstaat die haar heeft aangewezen worden aangemeld voor opname in de Europese database NANDO: het openbare EU-register van cki's. Deze instellingen worden dan NoBo's, of aangewezen aangemelde instellingen genoemd. De cki die als NoBo wil worden aangemeld, moet uiteraard aantonen dat zij voldoet aan de voor het betreffende werkveld geldende Europese vereisten. De lidstaat die een bepaalde cki heeft aangewezen en aangemeld, is verantwoordelijk voor het toezicht op en voor eventuele maatregelen jegens die cki.

Deze brochure richt zich vooral op het functioneren van cki's op de Nederlandse markt. Een verdere behandeling van de Europese productrichtlijnen, het systeem van CE-markering etc. valt buiten deze brochure. Op <http://home.szw.nl/> certificatie vindt u meer informatie over de Europese context.

3

Het nieuwe stelsel

Één van de instrumenten die SZW inzet om veilige en gezonde arbeidsomstandigheden te bevorderen, is certificatie. Certificatie is ooit ontstaan vanuit de behoefte van bedrijven zelf om hun producten of processen te laten toetsen door een onafhankelijke, deskundige partij. Dit heeft geleid tot een uitgebreid privaat stelsel van normen, accrediterende en certificerende instellingen, colleges van deskundigen enzovoorts. Vanaf begin jaren '90 is SZW steeds meer gebruik gaan maken van dit private stelsel en heeft zij een aantal bestaande en nieuwe certificaten wettelijk verplicht gesteld. De stelselwijziging SZW in 2010 is nodig om enkele knelpunten weg te nemen en om zaken zoals de procedure rond het aanwijzen van certificerende instellingen, duidelijker en meer transparant te maken. SZW sluit zoveel mogelijk aan bij de manier waarop accreditatie en certificatie door de markt zelf is ontwikkeld. SZW is zich bewust van de spanning tussen publieke doelen - veilige en gezonde arbeidsomstandigheden en veilige producten- en de commerciële belangen van de certificaathouder. De stelselwijziging SZW heeft mede tot doel om in dit spanningsveld het publieke doel veilig te stellen. Cki's geven certificaten af. Een cki mag alleen certificaten afgeven als zij beschikt over een geldige aanwijzing van de minister van SZW. Om voor aanwijzing in aanmerking te komen, moet de kandidaat-cki aan de wettelijke aanwijzingscriteria voldoen die zijn uitgewerkt in een werkveldspecifiek schema voor aanwijzing en toezicht en beschikken over een positieve beoordeling door de RvA.

Beoordelen en accrediteren

In de private markt werkt men al jaren met accreditatie door de RvA. Daarbij wordt bijvoorbeeld het kwaliteitssysteem van een bedrijf getoetst aan (internationaal) overeengekomen normen zoals NEN en ISO-normen. De eisen voor een beoordeling door de RvA ten behoeve van SZW, zijn merendeels hetzelfde als de eisen voor een accreditatie door de RvA. Toch zijn er noodgedwongen door de wet- en regelgeving enkele verschillen. Een voorbeeld ter verduidelijking. Volgens internationale normen moet de beheerder van een certificatieschema zelf dat schema kunnen wijzigen. Bij de (verplichte) arbocertificaten worden de schema's echter vastgesteld door de minister. Deze schema's zijn niet zonder toestemming van de minister te wijzigen. Ook op andere punten kunnen de schema's afwijken van de

accreditatienormen om de publieke doelen beter te borgen. Er zijn dus enkele verschillen tussen de eisen voor een beoordeling en die voor een accreditatie. Om die reden moeten ook reeds geaccrediteerde cki's alsnog worden beoordeeld.

Schema's voor aanwijzing en toezicht en certificatieschema's

In de Arboret- en Warenwet en de daarop gebaseerde besluiten is vastgelegd welke schema's voor aanwijzing en toezicht en welke certificatieschema's er van kracht zijn. Een schema voor aanwijzing en toezicht bevat de eisen waaraan een cki moet voldoen, zoals de eis van voldoende deskundigheid.

In de certificatieschema's staan de eisen aan het product, de dienst of de persoon die gecertificeerd wil worden. De schema's voor aanwijzing en toezicht zijn de maatstaf voor de RvA voor beoordelingen en controles, voor de minister van SZW voor aanwijzingen en tevens voor de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) voor het toezicht op de cki's. De certificatieschema's zijn voor de cki's bepalend voor het afgeven van certificaten.

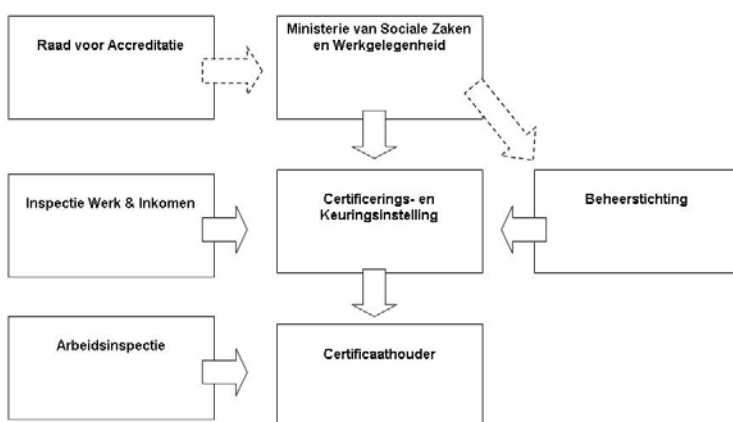
Bij de stelselwijziging SZW zijn voor alle werkvelden de schema's voor aanwijzing en toezicht én de certificatieschema's 'door de molen gehaald'. Waar geen schema's waren, zijn deze gemaakt. In modelschema's is door SZW aangegeven waaraan schema's voor aanwijzing en toezicht en werkveldspecifieke schema's moeten voldoen om door de minister te kunnen worden vastgesteld. Hierbij is zoveel mogelijk aangesloten bij de gangbare normen uit het private stelsel: voor persoonscertificaten de ISO/IEC 17024, voor productcertificaten NEN-EN 45011 of ISO/IEC 17020, voor inspecties ISO/IEC 17020 en voor systeemcertificaten ISO/IEC 17021. In de modelschema's is ook aangegeven waar partijen onderbouwd kunnen afwijken of zelf een invulling dienen te geven en binnen welke voorwaarden. De minister toetst een nieuw schema aan de wettelijke eisen en aan de SZW-modelschema's en besluit vervolgens om het nieuwe schema al dan niet vast te stellen. Een (nieuw) schema is pas van kracht als het door de minister is vastgesteld. Op <http://home.szw.nl/certificatie> staan voor ieder werkveld de geldende schema's voor aanwijzing en toezicht -voor zover deze bestaan- en de certificatieschema's met de datum van vaststelling en verwijzing naar nummer en datum van plaatsing in de Staatscourant. U vindt hier ook informatie over de bijbehorende overgangstermijnen.

4 Actoren

In het nieuwe stelsel van certificering spelen verschillende actoren een rol. Hieronder de belangrijkste.

Actoren in het nieuwe stelsel:

De minister van SZW

De minister van SZW is verantwoordelijk voor de inrichting van het stelsel. De minister wijst cki's aan die op een specifiek werkveld certificaten mogen verstrekken. De minister stelt de schema's voor aanwijzing en toezicht en de werkveldspecifieke certificatieschema's vast.

De Raad voor Accreditatie (RvA)

Op verzoek van een cki beoordeelt de RvA of deze voldoet aan het werkveldspecifieke schema voor aanwijzing en toezicht waarvoor de cki een aanwijzing van de minister van SZW wil ontvangen. De RvA neemt dit verzoek in behandeling onder voorwaarde van instemming met periodieke (meestal jaarlijkse) controles door de RvA. De cki sluit hiervoor een overeenkomst af met de RvA.

De Beheerstichting

Een beheerstichting is verantwoordelijk voor het beheer van de schema's voor aanwijzing en toezicht en de werkveldspecifieke certificatieschema's op een of meerdere werkvelden. De beheerstichting zorgt ervoor dat het Centrale College van Deskundigen (CCvD) kan functioneren en zorgt voor het secretariaat en de vergaderaccommodatie. De beheerstichtingen zijn private stichtingen en vallen niet onder het toezicht van de minister. Wel zijn er convenanten tussen de minister en de beheerstichtingen, waarin een aantal afspraken is vastgelegd. Een van die afspraken is dat de beheerstichting zorgt voor een evenwichtige samenstelling van het CCvD.

Het Centrale College van Deskundigen (CCvD)

In het CCvD zijn de deskundigen van de belanghebbende partijen binnen een bepaald werkveld op een evenwichtige manier vertegenwoordigd. Tot die partijen behoren de cki's, maar ook fabrikanten, gebruikers/certificaathouders en vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. Namens de minister kan een waarnemer aanwezig zijn bij vergaderingen van het CCvD. Het CCvD is dé plaats waar de deskundigen op een bepaald werkveld elkaar ontmoeten en gezamenlijk de eisen en richtlijnen voor hun werkveld uitwerken: het schema voor aanwijzing en toezicht en de werkveldspecifieke certificatieschema's. Het CCvD organiseert periodiek harmonisatiedagen met de aangewezen cki's. Op deze harmonisatiedagen komen eventuele knelpunten aan de orde en wordt de uitvoering van de certificatieschema's onderling afgestemd.

De certificatie- en keuringsinstelling (cki)

De cki geeft certificaten af en controleert periodiek of gecertificeerde producten, personen of systemen nog steeds voldoen aan de daaraan gestelde eisen. Indien nodig treft de cki maatregelen, bijvoorbeeld het intrekken van het certificaat.

De Arbeidsinspectie

De Arbeidsinspectie controleert namens de minister of werkgevers en werknemers beschikken over wettelijk voorgeschreven certificaten. Zij toetst in de regel niet of de certificaathouder voldoet aan de certificatie eisen. Die verantwoordelijkheid ligt bij de cki. Dit laat overigens onverlet dat de Arbeidsinspectie naar aanleiding van bijvoorbeeld een ongeval kan onderzoeken of een machine aan de wettelijke eisen voldeed. En het certificaat terecht was verstrekt.

De Inspectie Werk en Inkomen

De Inspectie Werk en Inkomen (IWI) houdt namens de minister toezicht op de cki's. Dit toezicht is aanvullend op de controles door de RvA. Afhankelijk van welke risico's de inspectie ziet of naar aanleiding van signalen die de inspectie krijgt, besluit zij gericht onderzoek te doen bij een bepaalde cki of een groep cki's. Ook kan de inspectie een bepaald thema of werkveld onder de loep nemen.

De Certificaathouder

Tenslotte is er het gecertificeerde object: een product zoals een lift of kraan; een gecertificeerd persoon, zoals een veiligheidskundige of een arbeidshygiënist; en een gecertificeerd systeem, zoals een arbodienst of een asbestverwijderingsbedrijf.

5 Taakverdeling en processen

Dit hoofdstuk beschrijft op hoofdlijnen wat de verschillende actoren in het stelsel moeten doen. Voor details verwijzen wij naar de website van SZW: <http://home.szw.nl/certificatie>.

Aanvraag om (her)aanwijzing

Een instelling die zich wil laten (her)aanwijzen als cki, dient daartoe een verzoek in bij de minister van SZW: het verzoek tot (her)aanwijzing. Bij het verzoek dient in ieder geval een positieve beoordeling door de RvA te zijn gevoegd. Door het aanvraagformulier (te vinden op www.rva.nl) in te sturen wordt de beoordeling bij de RvA aangevraagd. De kosten van de beoordeling door de RvA en alle overige kosten in verband met de aanvraag, zijn voor rekening van de aanvrager (behalve tijdens de overgangsfase voor de dan reeds aangewezen cki, dan zijn de kosten die de RvA moet maken, ten laste van SZW. Kosten voor de cki om eventuele aanpassingen door te voeren, zijn voor rekening van de cki zelf; zie verderop in deze brochure en de website van SZW). Om voor aanwijzing in aanmerking te komen moet de cki voldoen aan de wettelijk vastgelegde aanwijzingscriteria. Deze algemene criteria zijn uitgewerkt in een werkveldspecifiek schema voor aanwijzing en toezicht. Het volgende hoofdstuk gaat nader op deze eisen in.

Beoordeling

Voor een (her)aanwijzing is een positieve beoordeling door de RvA noodzakelijk. Een beoordeling door de RvA is grotendeels vergelijkbaar met de werkwijze bij een accreditatie door de RvA. Ook de eisen voor een beoordeling en een accreditatie op een specifiek werkveld zijn voor een groot deel gelijk. Een beoordeling begint normaliter met een intake door de RvA, gevolgd door een bezoek aan de te beoordelen instelling. Komen hierbij tekortkomingen aan het licht, dan krijgt de instelling een bepaalde tijd om deze te herstellen. Vervolgens toetst de RvA de instelling opnieuw op deze punten en maakt een definitieve beoordeling op. De doorlooptijd van een beoordeling is sterk afhankelijk van de vraag of er tekortkomingen naar voren komen en hoe zwaar deze zijn. Het beoordelingsproces ligt doorgaans tussen de negen en achttien maanden. Indien tekortkomingen niet zijn opgeheven binnen de termijnen die de RvA daarvoor hanteert, dan resulteert dit in een negatief advies. De werkwijze van de RvA en de te volgen procedures zijn beschreven in het Reglement Beoordelingen SZW (RB-SZW). Deze vindt u op <http://home.szw.nl/certificatie>. De cki is zelf verantwoordelijk voor het tijdig aanvragen van een beoordeling bij de RvA.

Aanwijzing

De minister van SZW beslist over het al dan niet aanwijzen van een instelling. Aanwijzingen gelden in principe voor bepaalde tijd; in de regel voor vier jaar. De minister publiceert de aanwijzing in de Staatscourant. Ook op <http://home.szw.nl/certificatie> is een overzicht te vinden van aangewezen cki's, met een vermelding van het werkveld waarvoor de cki is aangewezen. Een verzoek om aanwijzing of om heraanwijzing dient altijd vergezeld te gaan van een positief beoordelingsadvies van de RvA.

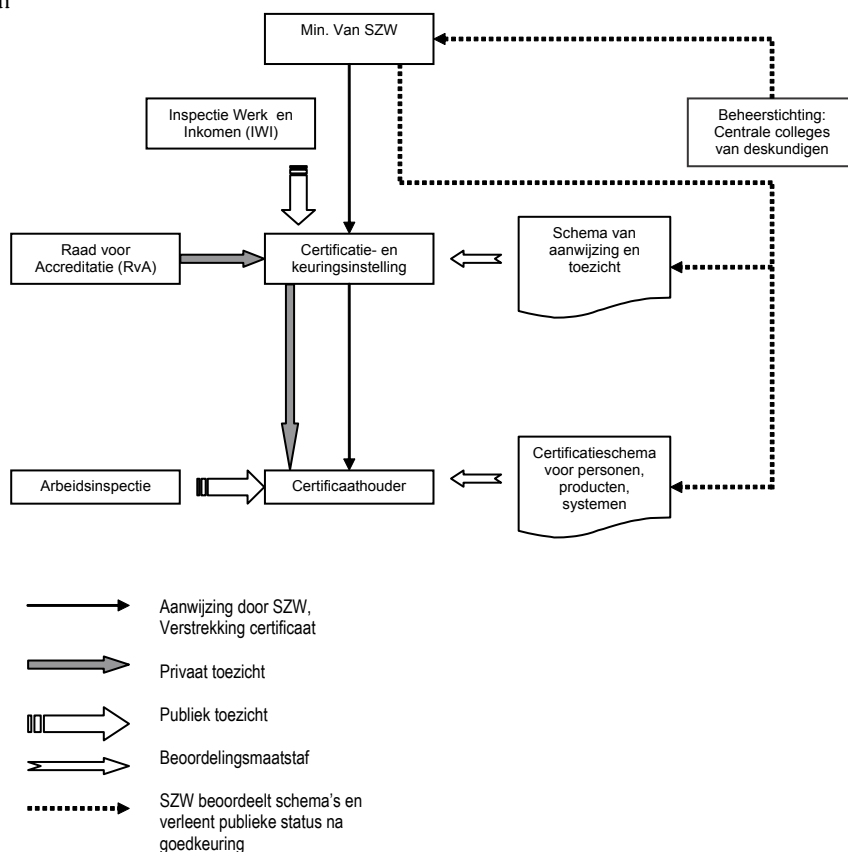
Certificering

Nadat een cki door de minister is aangewezen, is zij gerechtigd wettelijk voorgeschreven certificaten af te geven voor de werkterreinen waarvoor zij is aangewezen. Voor internationale activiteiten mag een cki pas certificeren als zij door SZW is aangemeld als NoBo in het openbare EU-register. De wijze waarop de cki certificaten verstrekt, op welke manier producten, personen en systemen worden getoetst, de wijze waarop men bezwaar kan maken tegen certificatiebeslissingen en dergelijke, is geregeld in de werkveldspecifieke certificatieschema's. Ook deze schema's worden door de minister van SZW vastgesteld. Op de websites van de cki's is in de regel een aanvraagformulier te vinden en informatie over de procedure, kosten en doorlooptijden.

Samenwerking en informatie-uitwisseling

Partijen in het stelsel moeten samenwerken en informatie uitwisselen. Bijvoorbeeld moeten cki's deelnemen aan overleg over de (ontwikkeling van) de schema's en geharmoniseerde interpretatie van normen. De beheerstichtingen organiseren dit overleg. Cki's zijn verplicht om indien zij tegen situaties aanlopen waar direct gevaar voor personen dreigt, deze te melden aan de Arbeidsinspectie. Hierbij bedoelen we situaties die te maken hebben met de certificaten die de cki heeft afgegeven. Op het terrein 'asbest' hebben de cki's en de Arbeidsinspectie samen begin 2009 een protocol ondertekend met een overzicht van welke gevallen men moet melden en hoe met meldingen wordt omgegaan. De informatieplicht is wederzijds. Ook de Arbeidsinspectie moet gevaarlijke situaties waarbij een certificaat 'in het geding is' melden aan de cki.

Taakverdeling in het nieuwe stelsel:

6

De cki als spil in het stelsel

Er zijn voor ieder werkveld specifieke eisen waaraan de producten, diensten of personen moeten voldoen om voor een certificaat in aanmerking te komen. Het gaat hier dus om de eisen waaraan de certificaathouder moet voldoen. Er zijn ook eisen aan de certificaatverstrekker. De RvA hanteert EN- en ISO-normen bij de beoordeling van cki's. Er is een sanctie- en maatregelenbeleid dat aangeeft hoe de minister van SZW omgaat met het aanwijzen van cki's en in welke gevallen hij een aanwijzing zal schorsen of intrekken, of een andere maatregel zal treffen. Meer hierover vindt u in hoofdstuk 7. Deze paragraaf geeft een overzicht van de relevante wetten en eisen en licht de belangrijkste elementen daaruit toe.

Wetgeving

De basis voor de wettelijk verplichte arbocertificaten ligt in artikel 20 Arbeidsomstandighedenwet en in artikel 7 van de Warenwet. Deze artikelen bepalen dat voor verschillende werkzaamheden, producten en systemen een certificaat is vereist. Deze artikelen bepalen ook dat de minister cki's aan kan wijzen die de voorgeschreven certificaten verstrekken. Naast deze wetten zijn er ook regelingen (het Arbobesluit, de Arboregeling, Warenwetbesluiten en Warenwetregelingen) met meer gedetailleerde voorschriften. Deze regelingen stellen eisen aan de cki's, geven aan hoe een cki een aanvraag om aanwijzing door de minister moet indienen en geven voor ieder werkveld specifieke voorschriften.

Criteria voor aanwijzing

Een cki die certificaten af wil geven, moet voldoen aan onderstaande wettelijke eisen. Deze zijn overigens uitgewerkt in werkveldspecifieke schema's voor aanwijzing en toezicht. De cki moet:

- Rechtspersoonlijkheid bezitten en zijn ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.
- Onafhankelijk zijn en geen belangen hebben die tegenstrijdig kunnen zijn met zorgvuldig certificeren (een cki op asbestterrein mag bijvoorbeeld zelf niet op dat terrein actief zijn). Een cki mag op geen enkele manier onderdeel uitmaken van een fabrikant of onderhoudsfirma van de producten die deze cki inspecteert of op andere wijze haar onafhankelijke oordeel en integriteit in gevaar brengen.
- Over voldoende en voldoende deskundig personeel beschikken en over de juiste uitrusting zoals meetapparatuur.

- Adequaat verzekerd zijn voor beroepsrisico's en eventuele schade die zij aan zou kunnen richten.
- Een overeenkomst hebben met de beheerstichting op het betreffende werkveld.
- Beschikken over een positieve beoordeling door de RvA en daarvoor een overeenkomst hebben gesloten met de RvA.
- Jaarlijks een verslag over haar werkzaamheden indienen bij de minister.
- Meewerken aan toezicht door de minister en aan controles door de RvA en de daartoe benodigde informatie (kosteloos) verstrekken.
- Naar behoren functioneren, een deugdelijke registratie bijhouden van afgegeven certificaten en een herzieningsprocedure (klachtenprocedure) hebben.
- Toezicht houden op 'haar' certificaathouders en zonodig certificaten intrekken.

Criteria voor uitsluiting

Een instelling die aangewezen wil worden als cki dient hiertoe een verzoek in bij de minister van SZW. Uiteindelijk is het de minister die beslist op de aanvraag. De criteria voor uitsluiting zijn:

- De aanvrager in het afgelopen jaar al eerder een aanvraag tot aanwijzing heeft ingediend die is afgewezen.
- De aanvrager een aanwijzing had die in het afgelopen jaar door de minister is ingetrokken.

Criteria voor aanpassing van de aanwijzing

De minister kan een aanwijzing wijzigen, (tijdelijk) schorsen of intrekken. Dit kan indien:

- De cki niet meer naar behoren functioneert voor de taken waarvoor zij is aangewezen.
- De cki niet meer voldoet aan de eisen aan cki's.
- Men bij de aanvraag onjuiste inlichtingen heeft verstrekt of er andere feiten aan de dag komen waardoor, als deze bekend waren geweest, de aanwijzing niet zou zijn verleend.
- De cki gedurende twee jaar geen certificaten heeft afgegeven op het betreffende werkveld.

Werkveldspecifieke schema's voor aanwijzing en toezicht en werkveldspecifieke certificatieschema's

Op basis van bovenstaande algemene eisen in de wet- en regelgeving is er voor ieder werkveld een specifieke uitwerking in een werkveldspecifiek schema voor aanwijzing en toezicht en in een werkveldspecifiek certificatie-

schema. Het werkveldspecifieke schema voor aanwijzing en toezicht heeft betrekking op de aanwijzing van de cki en regelt bijvoorbeeld de deskundigheid en de uitrusting die voor het specifieke werktein vereist is. De eisen aan het gecertificeerde product, persoon of dienst liggen vast in de werkveldspecifieke certificatieschema's.

Schema voor aanwijzing en toezicht

In dit schema zijn de criteria vastgelegd waaraan cki's moeten voldoen naast de algemene wettelijke eisen. Belangrijke elementen zijn (opsomming is niet uitputtend):

- Er moet een beschrijving zijn opgenomen van het werkveld en van de partijen die op dat werkveld actief zijn.
- Er moet een gedegen risicoanalyse van het werkveld zijn opgenomen. Deze risicoanalyse moet de basis vormen voor de uitwerking van de certificatieschema's.
- Op een aantal punten moet een eigen invulling gegeven worden aan de relevante ISO/IEC-normen en aan NEN-normen, bijvoorbeeld over hoe om te gaan met wijzigingen in schema's en de berichtgeving daarover.
- Eisen aan af te geven certificaten, zoals vermelding van het Kamer van Koophandel-nummer van de betreffende cki en het gebruik van het beeldmerk (logo) van de beheerstichting.
- De aanwezigheid van een integriteitbeleid.
- Beveiliging van vertrouwelijke informatie zoals bedrijfs- en persoonsgegevens.
- Het beschikken over een procedure voor de melding aan de minister van gevaarlijke situaties.
- De overdracht van dossiers bij de beëindiging door de cki van haar werkzaamheden.
- Een procedure voor het behandelen van bezwaren tegen beslissingen over het wel of niet afgeven van een certificaat.
- Een verbod op onderuitbesteding van de afgifte van certificaten en van de daaraan voorafgaande beoordeling en beslissing.

Certificatieschema's

Er zijn drie soorten certificatieschema's: voor personen, voor producten (en voor de periodieke keuring daarvan) en voor systemen. De schema's zelf kunt u vinden op <http://home.szw.nl/certificatie>. Evenals bij het schema voor aanwijzing en toezicht het geval is, moeten werkveldspecifieke certificatieschema's zijn gebaseerd op een risicoanalyse door het CCvD. De details per werkveld zijn te vinden in de werkveldspecifieke schema's zelf.

7

Controle en toezicht

Het stelsel voorziet op verschillende manieren in controle en toezicht. Allereerst is er de controle van en het toezicht op de cki's. Cki's moeten voor hun beoordeling door de RvA een overeenkomst afsluiten met de RvA. Deze overeenkomst houdt in dat de cki zich verplicht tot medewerking aan periodieke beoordelingen door de RvA, die zij uitvoert om vast te stellen of de cki nog steeds voldoet aan de beoordelingscriteria. De RvA kan ook op verzoek van de minister extra controles uitvoeren. Beoordelingen door de RvA zijn voor rekening van de cki. De cki's zijn wettelijk verplicht tot medewerking aan controles en dienen de hiertoe benodigde informatie kosteloos te verstrekken aan de RvA.

Naast de RvA houdt de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) namens de minister toezicht op de cki's. Ook aan dit toezicht dient de cki volledige medewerking te verlenen. Voor zowel de RvA als voor IWI zijn de wettelijke aanwijzingscriteria de maatlat voor de controles en het toezicht. De controles door de RvA zijn in zekere zin voorspelbaar, de cki weet hoe vaak de RvA controleert en op welke punten. Het toezicht door IWI is risicogericht en steekproefsgewijs en daarmee voor de cki veel minder voorspelbaar.

Behalve controle en toezicht op de cki's, houden deze op hun beurt periodiek toezicht op de gecertificeerde personen, producten en systemen. Hoe cki's toezicht houden op hun certificaathouders, met welke frequentie zij certificaathouders controleren en hoe zij met de controlebevindingen moeten omgaan, is per werkveld vastgelegd in het betreffende certificatieschema. De Arbeidsinspectie handhaaft op de aanwezigheid van wettelijk voorgeschreven certificaten. Slechts in bijzondere gevallen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een arbeidsongeval, zal de Arbeidsinspectie nagaan of een gecertificeerd persoon, object of systeem daadwerkelijk voldeed aan de geldende eisen.

Sanctie- en maatregelenbeleid

In het oude stelsel kwam het intrekken van certificaten zelden of nooit voor. Vanuit het publieke belang gezien is het juist wenselijk dat certificaten worden ingetrokken wanneer niet aan de eisen wordt voldaan. Anders verliest het certificaat zijn waarde, wat afbreuk zou doen aan het principe van 'gerechtvaardigd vertrouwen' in het certificaat. Hetzelfde geldt voor de aanwijzing van cki's. Ook die moet in het geding komen wanneer een cki niet meer aan de aanwijzingscriteria voldoet. In het oude stelsel was het onvoldoende duidelijk in welke gevallen een aanwijzing of certificaat zou moeten worden ingetrokken of opgeschort. In het nieuwe stelsel is hierin voorzien met een sanctie- en maatregelenbeleid.

Voor zover het gaat om sancties en maatregelen van de minister tegen een cki, zijn de spelregels neergelegd in een beleidsregel, die u kunt vinden op <http://home.szw.nl/certificatie>. In deze beleidsregel zijn een aantal categorieën van overtredingen opgenomen met, per categorie, de maatregel die de minister in een voorkomend geval tenminste zal treffen. Voor de sancties die cki's moeten treffen richting certificaathouders, zijn de 'spelregels' neergelegd in de betreffende certificatieschema's.

8

Overgangsbeleid en implementatie

De Algemene Maatregel van Bestuur waarmee de minister van SZW de wettelijke voorschriften inzake certificatie in het Arbobesluit en de Warenwetbesluiten aanpast, verschijnt in oktober 2009 in de Staatscourant. Op dat moment zijn deze wijzigingen nog niet van kracht. De datum van inwerking-treding van de wijzigingen wordt vastgesteld in een later te publiceren koninklijk besluit. Vanaf het moment dat de wijzigingen in werking treden, worden alle onder het oude stelsel afgegeven aanwijzingen voor de wet geacht te voldoen aan de nieuwe wettelijke voorschriften. Deze bijzondere situatie eindigt bij een (her)aanwijzing van een cki op grond van een schema voor aanwijzing en toezicht conform het nieuwe certificatiestelsel. Vanaf dat moment voldoet de cki immers ook feitelijk aan de nieuwe wettelijke criteria voor aanwijzing. Indien een cki niet tijdig een verzoek tot (her)aanwijzing indient bij het ministerie van SZW eindigt de lopende aanwijzing van rechtswege na afloop van de wettelijke overgangperiode van twee jaar. De lopende aanwijzing vervalt ook automatisch aan het einde van de looptijd van de aanwijzing.

De wettelijke overgangperiode van twee jaar voor lopende aanwijzingen van cki's kan per werkveld verschillend zijn. De periode start op de datum dat de nieuwe schema's voor een werkveld van kracht worden. De ministeriële regelingen waarmee dit wordt doorgevoerd stelt de minister van SZW vanaf januari 2010 per cluster van werkvelden vast. Indien met een ministeriële regeling nieuwe schema's voor certificatie en aanwijzing en toezicht worden gepubliceerd in de Staatscourant, gaan deze doorgaans na vijf maanden in. Op verzoek van de betreffende beheerstichting en bij geen bezwaar vanuit de cki's kan SZW deze periode verkorten.

Aanvraag (her)aanwijzing

Cki's die ook in het nieuwe stelsel op een specifiek werkveld werkzaamheden willen verrichten dienen uiterlijk vijf maanden na de inwerkingtreding van de nieuwe schema's voor een specifiek werkveld een verzoek tot beoordeling in te dienen bij de RvA. In dat geval vergoedt SZW eenmalig de beoordelingskosten van de RvA. Het is de eigen verantwoordelijkheid van cki's om op tijd een beoordelingsverzoek bij

de RvA in te dienen. SZW geeft tijdig bekendheid aan de publicatie van nieuwe schema's. Beoordelingsaanvragen die na de periode van vijf maanden zijn ingediend, komen geheel voor rekening van de cki's. Dat zal ook gelden na invoering van het nieuwe stelsel. Nadat de cki een beoordelingsaanvraag heeft ingediend heeft de RvA enige tijd nodig om de voor de beoordeling benodigde deskundigheid inzetbaar te krijgen. Vervolgens stemt de RvA het moment waarop zij de beoordeling bij de cki uitvoert af met het moment waarop de RvA de cki in het daaropvolgende jaar al zou bezoeken voor lopende accreditaties. Op deze manier worden de kosten en overlast te beperkt. Daarom is de overgangperiode op twee jaar gesteld. Binnen deze overgangperiode zullen cki's ook afwijkingen op de nieuwe schema's die de RvA in het beoordelingsproces constateert moeten oplossen.

Nieuwe certificatieschema's worden per werkveld met een ministeriële regeling vastgesteld. In de betreffende regeling is vastgelegd welk certificatieschema voor wel werkveld is vastgesteld (zie ook <http://home.szw.nl/certificatie>). In de ministeriële regeling is bepaald wanneer het nieuwe certificatieschema van kracht wordt. Doorgaans is dat vijf maanden of korter na publicatiedatum. Vanaf de datum waarop het schema van kracht wordt dienen alle aangewezen cki's voor het betreffende werkveld het nieuwe schema uit te voeren. Dat geldt zowel voor de cki's die nog aangewezen zijn onder het oude stelsel als de op enig moment nieuw aangewezen cki's. Voor de certificaathouder betekent dit in de praktijk dat na afloop van de geldigheidstermijn van een certificaat de cki het nieuwe schema toepast bij verlenging of vernieuwing van dat certificaat.

Aanmelden als NoBo

Cki's die certificaten afgeven voor producten die in de EU op de markt worden gebracht, willen doorgaans ook buiten de grenzen van Nederland opereren. Op basis daarvan kan de Nederlandse overheid deze cki's bij de Europese Commissie aanmelden en laten opnemen in het zogenaamde NANDO-register. Daarvoor dienen cki's aan te tonen dat zij voldoen aan de Europese eisen.

Accreditatie

De eisen voor een positieve beoordeling op basis van een vastgesteld schema voor aanwijzing en toezicht verschillen doorgaans maar in beperkte mate van accreditatienormen voor het betreffende werkveld. Op <http://home.szw.nl/certificatie> vindt u meer informatie over de manieren om naast een beoordeling een accreditatie te krijgen.

9

Samenvatting: het nieuwe stelsel op hoofdpijnen

Om veilige en gezonde arbeidsomstandigheden te bevorderen, maakt het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) ook gebruik van certificatie. In 2010 is het stelsel van wettelijk verplichte arbocertificaten op een aantal punten aangepast. Dit was nodig om enkele knelpunten weg te nemen en om zaken zoals de procedure rond het aanwijzen van certificerende instellingen duidelijker en transparant te maken. Certificerings- en keuringsinstellingen (cki's) geven certificaten af. Een cki mag alleen certificaten afgeven als deze beschikt over een geldige aanwijzing van de minister van SZW. Om voor aanwijzing in aanmerking te komen, moet de (kandidaat) cki aan een aantal eisen voldoen.

In het nieuwe stelsel krijgt een cki een aanwijzing voor bepaalde tijd, in de regel voor vier jaar. Voorheen kregen cki's soms aanwijzingen voor onbepaalde tijd. Om een aanvraag voor aanwijzing in te kunnen dienen moet een cki beschikken over een positieve beoordeling van de Raad voor Accreditatie (RvA).

In het nieuwe stelsel is de procedure rond het beoordelen en aanwijzen van cki's nader uitgewerkt en transparanter gemaakt. Het nieuwe stelsel voorziet ook in een sanctie- en maatregelenbeleid om duidelijkheid te scheppen in welke gevallen een aanwijzing of certificaat zou moeten worden ingetrokken of opgeschort. In de wet- en regelgeving staan de eisen waaraan een (kandidaat) cki moet voldoen. Deze wettelijke voorschriften zijn uitgewerkt in schema's voor aanwijzing en toezicht en in certificatieschema's. Voor nagenoeg ieder werkveld is er zowel een schema voor aanwijzing en toezicht, als een certificatieschema. In de schema's voor aanwijzing en toezicht zijn de eisen uitgewerkt waaraan een cki moet voldoen om door de minister te worden aangewezen.

Hierin is bijvoorbeeld geregeld over welke specifieke deskundigheid en uitrusting een cki moet beschikken. In de certificatieschema's staan de eisen aan het product, de dienst of de persoon die gecertificeerd moet worden. Voor bijvoorbeeld liften staan in het certificatieschema de inspectiepunten en de manier waarop die inspectie moet plaatsvinden. De schema's voor aanwijzing en toezicht zijn voor de RvA de maatstaf voor beoordelingen van de RvA, voor aanwijzingen van de minister van SZW en voor het toezicht door de Inspectie Werk en Inkomen. De certificatieschema's zijn de leidraad voor de cki's voor het afgeven van certificaten.

Meer informatie vindt u op <http://home.szw.nl/certificatie>.

10

Verklarende woordenlijst

Aanwijzing

Aanwijzing van een cki krachtens de Arbo- of de Warenwet door de minister van SZW.

Arbowet

Wet van 18 maart 1999, houdende bepalingen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden (Arbeidsomstandighedenwet).

Arbobesluit

Besluit van 15 januari 1997, houdende regels in het belang van de veiligheid, de gezondheid en het welzijn in verband met de arbeid (Arbeidsomstandighedenbesluit).

Arboregeling

Regeling van 12 december 1999, houdende bepalingen ter uitvoering van bij en krachtens de Arbeidsomstandighedenwet en enige andere wetten gestelde regels (Arbeidsomstandighedenregeling).

Beheerstichting

Stichting die een wettelijk schema voor aanwijzing en toezicht en/of wettelijk certificatieschema beheert.

Centraal College van Deskundigen (CCvD)

Het college, onderdeel van en gefaciliteerd door een beheerstichting, dat belanghebbende partijen in een bepaalde sector of branche de mogelijkheid biedt tot deelname bij het opstellen en onderhouden van werkveldspecifieke documenten. Dit gebeurt op zodanige wijze dat sprake is van een evenwichtige en representatieve vertegenwoordiging van deze partijen.

Certificaat

Een certificaat in de zin van artikel 20 Arbowet en artikel 7 Warenwet. Daarnaast moet een certificaat beschouwd worden als een conformiteitverklaring zoals bedoeld in relevante ISO en EN normen.

Certificatieschema

Set van eisen voor een specifiek werkveld aan de hand waarvan een cki certificaten afgeeft. Moet worden goedgekeurd door de minister van SZW en gepubliceerd in de Staatscourant.

Certificerings- en keuringsinstelling (cki)

Kalibratie- of conformiteitinstellingen, zoals certificatie-instellingen, keuringsdiensten van gebruikers, laboratoria, inspectie-instellingen en testinstituten.

Convenant

Document met informele afspraken tussen overheid en marktpartijen.

Notified Body (NoBo)

Een cki die door een lidstaat is aangemeld en in het NANDO (EU register) is geregistreerd. Een NoBo is gerechtigd om aan een fabrikant of diens wettelijke vertegenwoordiger in de Europese Unie certificaten af te geven.

Raad voor Accreditatie (RvA)

Orgaan dat toezicht houdt op cki's en deze beoordeelt op geschiktheid voor aanwijzing door de minister van SZW. De stichting Raad voor Accreditatie is de enige Nederlandse accreditatieorganisatie op publiek terrein.

Sanctie- en maatregelenbeleid

Beleid dat voorziet in sancties (zoals intrekken, opschorten of ten nadele van de cki wijzigen van de aanwijzingsbeschikking) wanneer een cki resp. certificaathouder niet (meer) voldoet aan de eisen zoals gesteld in het schema voor aanwijzing en toezicht resp. certificatieschema. Het sanctie- en maatregelenbeleid is neergelegd in een beleidsregel en gepubliceerd in de Staatscourant en op de website van SZW.

Schema voor aanwijzing en toezicht

Het schema waarin de wettelijke eisen zijn uitgewerkt waaraan een cki moet voldoen om te worden aangewezen als cki door de minister van SZW. Wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

SZW

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Warenwet

Wet van 28 december 1935, houdende voorschriften betreffende de hoedanigheid en aanduiding van waren.

Warenwetbesluiten

Besluiten op grond van de Warenwet.

Voor de stelselwijziging SZW gaat het om:

- Warenwetbesluit containers
- Warenwetbesluit drukapparatuur
- Warenwetbesluit drukvaten van eenvoudige vorm
- Warenwetbesluit explosieveilig materieel
- Warenwetbesluit liften
- Warenwetbesluit machines
- Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen

Werkveld

Een werkterrein waarvoor een werkveldspecifiek certificatieschema is ontwikkeld en door de minister van SZW is vastgesteld, op grond waarvan cki's certificaten afgeven.

Bedoeld zijn wettelijk verplichte certificaten op grond van de Arbowet en de Warenwet.

11

Meer informatie

De informatie uit deze brochure kunt u ook vinden op: <http://home.szw.nl/certificatie>.

Op deze website vindt u tevens de meest actuele informatie over onder meer:

- informatie over welke cki's voor welke werkvelden zijn aangewezen.
- informatie over de beheerstichtingen en over de websites waarop deze de registers van certificaathouders publiceren.
- precieze informatie over welke certificatieschema's door SZW zijn vastgesteld en welk versienummer dit betreft.
- verwijzingen naar enkele andere websites met bijvoorbeeld informatie over de Europese context van certificatie.

Bijlage

Wettelijk verplichte certificaten per beheerstichting

Stichting Toezicht Certificatie Verticaal Transport (TCVT)

- Periodieke keuring hijskraan
- Machinist grondverzetmachine met hijsfunctie
- Machinist mobiele kraan
- Machinist autolaadkraan
- Machinist mobiele torenkraan
- Machinist verreiker
- Machinist torenkraan
- Machinist funderingsmachine

Stichting Certificatie Asbest (SCA)

- Deskundig toezichthouder asbestverwijdering (DTA)
- Deskundig asbestverwijderaar (DAV)
- Asbestverwijdering (AVB)
- Asbestinventarisatie (AIB)

Stichting Beheer Certificatie Deskundigen (BCD)

- Arbeids- en Organisatiedeskundige
- Arbeidshygiënist
- Hogere Veiligheidskundige
- Stralingsdeskundige

Stichting Beheer Certificatieregeling Arbodiensten (SBCA)

- Dienstverlening Arbodiensten

Stichting Beheer Certificatie Liften (SBCL)

- Keuring liften in nieuwbouw- en gebruiksfase

Stichting Centraal College van Deskundigen Drukapparatuur

- Drukapparatuur

Stichting Certificering Vuurwerk & Explosieven (SCVE)

- Opsporing conventionele explosieven
- Vuurwerkdeskundige

Stichting Werken onder Overdruk (SWOD)

- Duikarbeid
- Duikploegleider
- Duikerarts
- Duikmedisch begeleider
- Onderhoud van duik- en caissonmaterieel

De volgende werkvelden nemen een bijzondere positie in

- CE Markering Machines
- CE Markering Persoonlijke Beschermingsmiddelen
- CE Markering Explosieveilig materieel
- Warenwetbesluit containers
- Laad en losgerei aan boord van schepen
- Gasdeskundige tankschepen
- Springmeester
- Schietmeester

Deze brochure is een uitgave van:

*Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid*

Postbus 90801 | 2509 LV Den Haag

© Rijksoverheid | Oktober 2009 | szw 74S826

